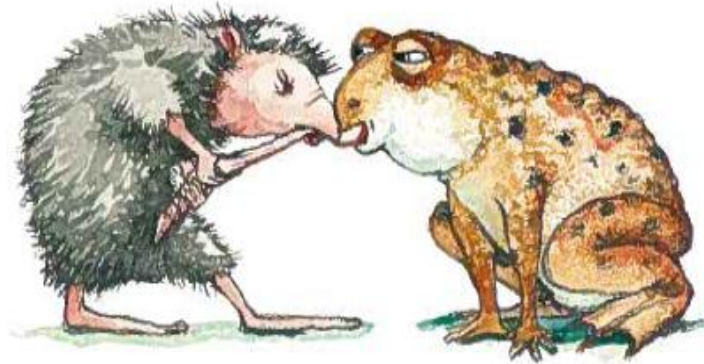

Litteraturundervisning i en dialogisk ramme

Verden ifølge Tudse og Spidsmus

af Sally Altschuler og Birde Poulsen

Første kapitel: Da Tudse mødte Spidsmus

FØR LÆSNING

Formålet med förläse-aktiviteterne er at aktivere elevernes forforståelse – det de i forvejen ved om emnet. Bogens genre defineres som fagbog eller skönlitteratur. Tal med eleverne om at fiktion er opdigtet og fagböger er fakta om et bestemt emne.

1. Kig på bogens omslag og læs titlen for eleverne.
  - a. Hvad mon bogen handler om?
  - b. Er det mon en sjov, sørgelig eller uhyggelig bog?
  - c. Er det mon en opdigtet historie (fiktion) eller en bog, der er skrevet for at læseren skal få noget at vide om et emne (fakta)?
2. Lad eleverne tænke på én af deres gode venner og lad dem fortælle til makker, hvem de tænkte på.
3. Lad eleverne tænke på, hvorledes de mødte deres ven første gang. (a) Dette kan også fortælles videre til makker eller (b) eleverne kan hver især lave en tegning
  - a. Plenum, hvor eleverne fortæller de andre i klassen, hvorledes deres makker mødte sin gode ven. Læreren/pædagogen opsummere alle de måder, man kan møde en ven på
  - b. Elevernes tegninger hænges op under overskriften: Sådan kan man møde en ven!

UNDER LÆSNING

Teksten læses op for klassen flere gange. Under den første oplæsning skal eleverne bare lytte og kigge med på billederne – få en god oplevelse og danne egne forestillinger og refleksioner.

Første oplæsning

Gør eleverne opmærksomme på læseformålet.

Læs historien op uden afbrydelser

Efter oplæsningen har eleverne sikkert nogle betragtninger, der skal deles ud til klassen. Lad dem komme til orde.

Stil evt. dialogiske spørgsmål som:

- Var der noget du syntes godt om i historien?
- Var der noget du undrede dig over?

Anden oplæsning

Formålet med denne oplæsning er at eleverne udvikler deres sprogforståelse. Lærer nye ord eller bliver opmærksom på sproglige "finurligheder"

Ord, der skal være genstand for eksplicit undervisning skal være ord, der ikke tilhører elevernes dagligdags sprogbrug – ord, der har betydning for at forstå teksten samt ord, der vil være anvendelige for eleverne fremover.

Nye ord kunne være: skrækkelig, stædig, orkede, forstumlet, padde, betragtede

1. Fortæl eleverne hvad læseformålet er – og forklar dem, at du vil stoppe op ved ordene undervejs og forklare, hvad de betyder. Forbered de fem ordforklaringer, så du sikre dig forklaringen bliver kort og præcis; men i et sprog, som eleverne forstår. Ex. "Jeg læste lige, at Spidsmus trak alt, hvad han *orkede*. *Orkede* er et ord, som jeg gerne vil have, at I kender. Kan I alle sammen sige *orkede*?" "Orke betyder alt det man kan – alt det man har kræfter til".
2. Når oplæsningen er færdig repeteres. Spørg eleverne om de kan huske de fire nye ord. Lad dem sige dem i kor efterhånden, som ordene huskes. Lad denne gang eleverne forklare, hvad ordene betyder
3. Bed børnene rejse sig – lytte til det du siger – og gøre det du beder dem om, hvis de forstår det. Eleverne kan stå i rundkreds, i klump eller bag ved stolen. Du siger: "Nu skal I lade som om I står og betragter en meget flot udsigt" – "Nu skal I lade som om I lige er stået af en karrusel og er helt forstumlede" – "Prøv hvor længe I orker at stå på ét ben" – "Hvordan ser i ud i ansigtet, når I får en skrækkelig nyhed" – "Hvordan mon det ser ud, når man trækker i et stædigt æsel, der ikke vil gå?"
4. Nu skal I prøve at brug de nye ord i sætninger, der ikke har noget med historien at gøre. Læreren/pædagogen starter med at give nogle eksempler. Ex. Jeg er altid skrækkelig sulten om morgenen. Min mor er meget stædig, så hun får altid sin vilje.....
Lad eleverne danne sætninger med de fem ord – makkervis
5. Leg "Spørg mig". Eleverne går stille og roligt rundt mellem hinanden. Den ene halvdel kan være udstyret med papirslap med et spørgsmålstegn på – den anden halvdel med en papirslap med en mikrofon. Eleverne med mikrofoner opsøger en elev med spørgsmålstegn og stiller spørgsmålet: "Hvad kan du godt lide at betragte?". Når svaret er givet – bytter de to papirslapper og legen

fortsætter indtil læreren/pædagogen beder om, at et nyt spørgsmål bliver stillet. Det kunne være "Hvad synes du er skrækkeligt?".....

6. Lav en ordbogsvæg, hvor eleverne kan lave illustrationer til ordene. Brug evt. tid på at skrive ordene sammen med eleverne

Tredje oplæsning

Formålet med denne oplæsning er at lære Spidsmus og Tudse nærmere at kende, så inden teksten læses for tredje gang, skal børnene have at vide at de både skal lytte og se godt efter med henblik på at få så meget som muligt at vide om hvordan Tudse og Spidsmus ser ud og er

1. Når oplæsningen er færdig deles børnene i to lige store grupper (+, - 1). Den ene gruppe skal repræsentere viden om Tudse, den anden gruppe viden om Spidsmus. Så går ordet på skift mellem de to grupper. Første elev fra Tudse-gruppen siger f.eks.: "Tudse er stærk" – en elev fra Spidsmus-gruppen siger: "Spidsmus er hidsig" osv..... Afslutningsvis vil det være hensigtsmæssigt, at få begrundet nogle af børnenes udtalelser
  - a. De mange udsagn kan skrives op i to kolonner med overskrift TUDSE og SPIDSMUS
  - b. Udsagnene kan sorteres i kategorier: Udseende – væremåde
  - c. Tal om hvordan Tudse og Spidsmus er ens – og om hvordan de er forskellige. Tag også en runde mellem børnene, som sikkert også er ens og forskellige på mange måder. Eks. Udseende, livretter, temperament
2. Lad børnene to og to lege/dramatisere kapitlet

EFTER LÆSNING

- Spørg om børnene kan huske hvordan vejret var i begyndelsen af historien – og om hvordan det var da historien sluttede? Mon det er med vilje forfatteren har fundet på, at det skulle regne i begyndelsen og at solen skulle skinne til sidst?
- Hvordan kan vi se, at Tudse og Spidsmus bliver venner? Tal om venskab. Hvad vil det sige at have en ven? Hvordan skal en god ven være? Kan man være venner selvom man er forskellige?